

८८
८

अथ

८८
८

भट्ट-व्याणप्रणीतम्

पार्वतीपरिणयं नाम नाटकम् ।

Parvati Parinagam Nama Natakam

2403

४४
४

अथ
भट्ट वाणप्रणीतम् ।

॥ अथ पार्वती परिणयं नाम नाटकमिदं सारभ्यते ॥

४४
४

पार्वः

श्रीगणेशायनमः॥ आदौ प्रेमकषायिता हरमुखव्यापारलोलाशानैर्ब्रिडिभारविघूर्णिता मुकुलिता धूमो
द्रुमव्याजतः॥ पत्कः संमिलिता दृशा सरभसव्यावर्तनव्याकुला पार्वत्याः परिणीतिमंगलविधोदृष्टिः
शिवायास्तनः॥ १॥ अपिच॥ संपदमतरललभ्या मनन्यसामान्यबहुलदर्पनिधेः॥ पुष्पातुवि
त्तयोनेरघटितघटनापटीयसीविभुता॥ २॥ नांयंते सूत्रधारः॥ सप्रणाममंजलिंबध्वा॥ ब्रह्म
स्तंबकुटुंबस्ययोगक्षेमविधायिनौ॥ आनंदविग्रहौभूत्यैभूयास्तामादिदंपती॥ ३॥ इतिपुष्पांज
लिंविकीर्य॥ नेपथ्याभिमुखमवलोक्य॥ आर्ये इतस्तावत्॥ प्रविश्यनटी॥ अ० अ३ अ० मि॥ आर्य
इयमस्मि॥ सूत्रधारः॥ आर्ये अद्यखलु किमप्यभिनवं पार्वतीपरिणयं नामरूपकं द्रष्टुमिच्छति

परिषेदेषा ॥ नटी ॥ अ० अतं उणक० सकइणो किदीहु वि० सदि ॥ आर्यतत्पुनः कस्य कृतिनः कृतिर्भविष्य
ति ॥ सूत्र० ॥ अस्तिकवि सार्वभो मोवत्सान्वयजलधिसंभवो वाणः ॥ नृत्यति यद्रसनायां वेधो मु
खलासिकावाणी ॥ ४ ॥ तद्विरचितेन विचित्रसंविधानेन वस्तुनानेन सामाजिकानवस्था स्यामहे ॥
नटी ॥ अ० अ० अण्णएसुनाउएसुव० ठं देसु कहंत हिं ए० वत० त हो दो भिला सो ॥ आर्य अन्ये पुनाटके
पुवर्त्तत्सकथं तस्मिन्नेव तत्र भवतो भिलाषः ॥ सूत्र० ॥ संविधानस्य सामग्यं रसानां परिपुष्ट
ता ॥ संदर्भसौकुमार्यं च सभ्यानां रंजनक्षमं ॥ ५ ॥ तत एवाहं गुणग्राहितया तत्र प्रवृत्तः ॥ नटी ॥
जइ ए० वं जु० जई ॥ यथेवं युज्यते ॥ सूत्रधारः ॥ नटी निर्वर्ण्य ॥ आर्य पार्वती परिणयप्रसंगेपि कि

पा० १ निमित्तं भवती विमनाय मानेव विलोभ्यते ॥ नटी ॥ अ० अ० मिणा परिणय० पसंगेण अत्माणं विव० धा प० ना०
एवाल चंडि आ ए अणु रूप वर लाह मुहु० सवो कहं भवि० सदि० ति निरंतरं चिंता उलं हो इमे हि
अअं ॥ आर्यानेन परिणय प्रसंगेनास्माकमपि वत्साया बाल चंडिकाया अनुरूप वर ला
भम होत्सवः कथं भविष्यतीति निरंतरं चिंता कुलं भवति मे हृदयं ॥ सूत्र० ॥ अलं विषादेन ॥
व विधिरेकन्यकानां मभिमत वर योजनार्थं मुमुंक्षुः ॥ अयमिह महती दयितो मुनिरिव गिरि
राजकन्यायाः ॥ प्रस्तावना ॥ ततः प्रविशत्याकाश मार्गेण नारदः ॥ नार० ॥ हंत जन्मनः प्रभृति
न जहाति नूनं मस्मानियममरकार्यघटना कुत हलता ॥ यतः ॥ दक्षा लुब्धः समुद्रं वातदनु र

पार्व.
३

सूच्यंतेपरिमंडलेनतरवोनीलांबुदश्रीमुषोमंदंमंदमुपैतिलोचनपथग्राह्यांदशांमेदिनी॥९॥पु ५-ना.
नर्विलोक्य॥साश्चर्यं॥गिरिवरतटिनीगुल्मेर्दर्शनपदवींक्रमादुपारूढैः॥अवरोहतिमयिरभ
साद्रूरियमारोहतीवगगनतलं॥१०॥मुहूर्तमात्रादेवतीणोस्मिहिसवडुपकंठभूमिं॥किंविदं
तरमवतीर्य॥परिक्रम्यावलोक्यच॥अयं हि शैलराजः॥उत्सारयन्निवविभातिनभोवकाशंशृंगैर्वि
हारभुवनैरिवतुंगतायाः॥आभोगवद्विरमृतांशुकरावदातैराक्रामतीवकटकैर्हरिदंतराणि
॥११॥अतिरिच्यतेखल्वयमसाधारणेनभूम्नामंदरगंधमादनप्रभृतिभ्योमहामहीधरेभ्यः॥
यतः॥त्रिभुवनगुरुणागुणातिरागात्कमलभुवाकलिताधिपत्यलक्ष्मीः॥अविरतमनुराग

३

स्तिदेवतात्मासकलमिदंकुलद्रौलचक्रवालं॥१२॥तदहमधुनाकिञ्चरीगीतनिष्पंदकृष्णसारेणचमरीजाल
वालविक्षेपविरचितालीकचंद्रोदयविलासेनकस्तूरीपरिमलोपहतगगनागमनखेदेनशैलेयगंधिना
कटकवर्त्मनाप्रस्तुतवस्तुसाधनायप्रविशामियावदोषधिप्रस्थं॥तथाहत्वा॥पुरोवलोक्य॥इदंतरो
षधिप्रस्थं॥विपुलकनकशृंगोपांतविश्रांतमेघंस्फुरतरुवरवाटीशोभमानोपकंठं॥मणिभवनमहो
भिःसज्यमानेन्द्रचापमदयतिममन्वेतोमंदिरंविस्मयानां॥१३॥पुरप्रवेशमभिनीय॥अग्रतोद
ष्टिंदत्वा॥इदमभ्रंलिहगोपुरशिखरावलीढनक्षत्रयथंहेमवतमायतनं॥प्रवेशंनाटयन्॥आकाशे॥
भोःकंचुकिनू॥कुत्रवर्ततेकुलाचलचक्रवर्ती॥किंश्रवीषिदेव्यामेनयासाधंकिमपिमंत्रयन्मभ्यंतर
मंदपमधिवसतीति॥तर्हि साधीयानवसरःकार्यनिवेदनस्य॥इतिपरिक्रामति॥ततःप्रविशतिहि

नवान्मेनापरिवृतः परिजनश्च ॥ हिम० ॥ देविकन्यापितृसंखलुगृहमेधिनामधिकतरदुःखमावहति ॥ अ
 स्मकुलालंकरणमियंचगौरीपरिणययोग्यादशाप्रतिपद्यते ॥ तथाहि ॥ आभोगशाखिकुचकुडमलय
 ताक्ष्यावक्षोवकाशमभिवांछतिसन्निरुधं ॥ अप्यस्तिनास्तिवचसांविषयेवलमेतन्वीसमुल्लसतिका
 चनरोमरेखा ॥ १४ ॥ मेना ॥ जहअ० अउतोआणवेदितह विवाहमंगलजो० गासंबु० ता ॥ यथाआर्यपुत्रआ
 ज्ञापयतितथाविवाहमंगलयोग्यासंवृता ॥ हिम० ॥ देविअन्यदपिश्रूयतां ॥ कुचयुगुलंपरिणयंयथाय
 थावृद्धिमेतितन्वंग्योः ॥ वरचिंताहतमनसस्तथातथाकार्यमेतिमेगात्रं ॥ १५ ॥ मेना ॥ महेविर० ति
 दिअंभाइदेअ० सिंहवअ० थेणिहिअहिअआएकिल० रवीअदि ॥ ममापिरात्रिदिवंभावितेअस्मि
 नेवार्थेनिहितहृदयायाकिलक्ष्यते ॥ हिम० ॥ पुरोवलोक्य ॥ देविवीणाविहारीनुनिरितएवाभिवर्तते
 तदध्यमानियतां ॥ मेना ॥ जहआणवेदिअ० अबु० तोइत्यध्यमानयति ॥ यथाआज्ञापयत्यार्यपुत्रः ॥

तं त्यक्त्वापतिद्रोहिणंजातासंप्रतिशैलराजसदनेगौरीतिराक्षायणी ॥ एनांयोजयितुंहरेणहिमवत्सानौत
 पस्तन्वताकार्यंभाविसमाकलय्यमरुतामद्यप्रवर्त्तामहे ॥ ७ ॥ किंविदंतरमवतीर्य ॥ अवलोक्य
 च ॥ परिवहनाम्नःपवनस्यपंथानंप्राप्तवानस्मि ॥ तथाहि ॥ आरादंजलिपेयमन्नविकसन्मं
 दारपुष्पोत्थितं सौरभ्यं पवनोपनीतमभितोधावंत्यमीषदूषदाः ॥ तंत्रीमंडलमार्द्रयंतिकणि
 कामंदाकिनीपाथसामय्यंतःकरणंचमेरुमहतीमालंबनेनिर्वृतिं ॥ ८ ॥ सरभसावतरणं ना
 दयित्वा ॥ अधोवलोक्य ॥ अयेमध्यमलोकस्यनेदीयांसंप्रदेशमनुप्राप्तोस्मि ॥ यतः ॥ उ
 यद्भिः शिखरेरमीकतिचनव्यज्यंतएवाचलोवेमत्यादनुमीयतेचसरितांस्रोतस्विनीसंततिः ॥

मनसिमहाननुतापः॥ नारदः॥ अस्याश्वदेव्याः॥ ननागलोके नमनुष्यलोके न देवलोके समो वरो स्याः॥ एषां
प्रभुर्यस्तनयां च दीयां स एव देवः परिणेतुमीक्षे॥ १९॥ हिम०॥ तमपि भगवानेव निवेदयितुं प्रगल्भते॥ नार०॥
आत्मगतं॥ अस्येदानीं सामान्यवचनैरेव चंद्रचूडामणिर्निगूहितव्यः॥ प्रकाशं॥ मया किल प्रणिधानचक्ष
षादृशो यमर्थः॥ यथा॥ विश्वाधिकं कमपि वरमियंते दुहिता प्रपत्स्यते॥ न पुनरिममिति विशेषेण॥ हिम०॥
विश्वाधिक इत्येतावता कृतार्थोस्मि॥ नार०॥ पुण्येन केनापि किलावतीर्णा पुरातनी शक्तिरियं कृताते॥ इ
मामसाधारणरूपलक्ष्मीं न लोकसामान्यकृतां प्रतीयाः॥ २०॥ ततश्च भवता दुहितेयं नयस्मै कस्मै वि
त्प्रदित्वित्या॥ हिम०॥ नाहं भवद्वाङ्मलं दयामि॥ नार०॥ अभ्युदयस्य निमित्तमन्यदपि किं विदुषदिदं
ते॥ यथा॥ अद्याभिरेव तनुभिर्भुवनं दधानस्तेजस्त्रयेण महता विहितेक्षणश्रीः॥ अन्येषु सत्त्वपियर्श्वर
शब्दवाच्यः सोयंतपस्यति तदेतव चंद्रमौलिः॥ २१॥ हिम०॥ अस्त्येतत्॥ नार०॥ ततोऽपि नान्तिकमागतं

मिंदुशेखरं सपर्ययाकया विदुषतिष्ठतां॥ हिम०॥ भगवन्नभिधेहिकासपर्या॥ नार०॥ अनुरूपसखीजनप
रिवृतां दुहितरमिमां गौरीं समित्कुशादूर्वाण्युपहरंती परिचरचंद्रशेखरमिति प्रेषयतु भवान्॥ हिम०॥ तथा करि
ष्यामि॥ नार०॥ आत्मगतं॥ उल्लिखं बीजं॥ कर्तव्यं च सामान्यवृत्त्या निवेदितं॥ तद्यथागतं गमिष्यामि॥ प्रका
शं॥ हिमवन्पुच्छमस्माभिस्तदनुष्ठीयतां॥ इत्याकाशमार्गेण निष्क्रान्तः॥ हिम०॥ विलोक्य॥ दिवापि देहप्र
भयादर्शयन्दिक्षु चंद्रिकां॥ द्वितीय इव चंद्रो यमारोहति दिवं मुनिः॥ २२॥ देवि श्रुतं खलु खया महा मुने
र्वचनं॥ मेना॥ रुदं म एविंसा हि ओपुरि सोणा हेति॥ श्रुतं मया विश्वाधिकः पुरुषो नाथ इति॥ हिम०॥ स
गतं॥ विश्वाधिकशब्दोपक्षेपेण कर्तव्योपदेशेन दुहितुरस्याश्चंद्रशेखर एव वर इति सूचितः॥ प्रकाशं॥ देवि
नारदोपदिष्टा मिंदुमौलि सपर्या विरचयतुं दुहितरं नियोक्तुमुद्युजामहे॥ ॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे॥ पार्व
ती परिणये प्रथमोक्तः॥ ॥ ततः प्रविशति वनदेवता वासंतिका॥ वासंतिका॥ आनंतं स्निग्धं दीसरेण जह

वासंति एणिअमं ठिदं सणीललोहिदं स पुआपु. फा इणं दणवणा दोआणे हि. ति ॥ आशमास्मि नंदीश्वरे
 नयथा वासंतिके नियमस्मि तस्य नीललोहितस्य पूजा पुष्पाणि नंदनवनादानयेति ॥ ताजह आदि. ठंणं दी
 सरेण तह आआस म. गेण गडुअसोर हवा सिआदि सा मुहा इंक. प दुमकु सुमा इणं दणवणा दोअवचेडुंग
 मि. सं ॥ तद्यथा दिष्टं नंदीश्वरेण तथा आकाश मार्गेण गत्वा सौरभवासितदरादिशामुखानि कल्पद्रुमकु
 सुमानि नंदनवनादवचेतुंगमिष्यामि ॥ तथा करोति ॥ ततः प्रविशति रंभा ॥ रंभा ॥ तार आस्तर बंदि. ग
 हण स. स सपरि संकिदो अछ राजणो महा मेरु गुहाणि लीणो आसी ॥ तारकास्तर बंदि ग्रहणा सद्यः
 परिशंकितः अप्सरोजनो महा मेरु गुहानि लीन आसीत् ॥ अहं दुणकुबेरणं दणं अकूबरं खणं विहा
 य जीविदंधारे दुणपारे मि ॥ अहं पुनः कुबेर नंदनं नलकूबरं क्षणं विहाय जीवितं धारयितुं न पारयामि ॥
 त न दोतं एव अहिसरामि ॥ न तस्त मेवा भिसरामि ॥ इत्यवैरति ॥ वासंतिका ॥ रंभां दृष्ट्वा ॥ अ ए पि अ स ही रंभा

हिम ॥ उत्थाय सांजलि बंधं ॥ भगवन् नमिवा दये ॥ नारदः ॥ अभ्युदय परंपरा वाप्तिरस्तु ॥ हिम ॥ आसनमुपनी
 याद्यं समर्पयति ॥ नारदः ॥ प्रतिगृह्णाति ॥ हिम ॥ सहर्षं सांजलि बंध्वा ॥ स्वायत्त सिद्धाखिल कामना नांतत्वे परस्मि
 न्यरिनिश्चिहानां ॥ भवादृशा मागमनोत्सवोयं नलभ्यते नूनमनास पुण्यैः ॥ १६ ॥ नारदः ॥ निःस्पृहैरपि मा
 दृशे स्त्वादृशाः सर्वाश्च मोपकारिणो गृहमेधिनः पुरुषाः द्रष्टव्या एव ॥ हिम ॥ यदभिहितं भवता तदनुग्राह्येषु ॥
 नार ॥ किमनुग्राहकस्यानुग्राह्यतायावितर्कः ॥ किंच तीर्थरूपो भवानस्माभिरभिर्गतव्य एव ॥ शिरसि निप
 तितापुरापुरारे रथशिखरे तव यत्ततो वतीर्ण ॥ अमरसरिदशेषलोकमान्यानि तुवनपावनपावनतामुपैति
 तेन ॥ १७ ॥ हिम ॥ किमेवमतिभूमिमारोप्यते निदेशवती परिजनः ॥ नार ॥ अप्रतिम रूपलक्ष्ये गंगा गोरीत्रि
 कन्यके भवतः ॥ हिम ॥ एवमेतत् ॥ नार ॥ पूर्वांतयोः पुरस्तादनु रूपं रमणं मंबुधिं प्राप्ता ॥ १८ ॥ हिम ॥ अस्त्येत
 त् ॥ नारदः ॥ द्वितीयायास्तु तदुहितुः कोनामवरो भिषेतस्तत्र भवता ॥ हिम ॥ भगवन्निममेवार्थं विंशत्यतो मे

रामिवंविअसहीजणाणंलकूबरं॥ ततोहंआकर्णहृष्टमदनकोदंडनिरंतरनिःसृतशरानिकरजर्जरित
 हृदयाअभिसरामिवंचितसरवीजनानलकूबरं॥ वासं॥ जु० जइतरिस० सअणुराअ० सईरिसोवावा
 रो॥ युज्यतेतादशस्यानुरागस्यईदृशोव्यापारः॥ तुमंडणकहिंगछसि॥ ह्वंपुनःकुत्रंगछसि॥ वासं॥
 मि० चाअंदणिजसरूब० सलोअणमे० तवाउ० सभअवंद० सणीललोहिद० सपूआपु० फाईणंद
 णवणादोआणेदुंआणंतस्मि० णंदीसरेण॥ नित्यानंदनिजस्वरूपस्यलोचनेनमित्रवाउवस्यभगवतो
 नीललोहितस्यपूजापुष्पाणिनंदनावनादानयितुमाज्ञतास्मिनंदीश्वरेण॥ रंभा॥ पिअसहिअण्णि
 अहिणवोते० तउ० तंतो॥ प्रियसरिवअस्ति॥ अभिनवस्तनदृतांतः॥ वासं॥ अ० णोकोविण० धि
 पिदुणोणिदेसेणसवरिअणाप० वईदिअहेदिअहेआगडुअमहादेवंआराधेइ॥ अन्यःकोपि
 नास्तिपित्तनिदेशेनसपरिजनापार्वतीदिवसेदिवसेआगत्यमहादेवमाराधयति॥ रंभा॥ किं

आराधण० सफलं॥ किमाराधनस्यफलं॥ वासं॥ परमेश्वरप्रसादः॥ रंभा॥ जु० जइ॥ युज्य
 ते॥ गच्छतुमंप० थुदंक० जंकाडुं॥ अहंविजहसंक० पिदंकाडुंगमि० सं॥ गच्छत्वंप्रस्तुतंकार्यंकर्तुंअहमपि
 यथासंकल्पितंकर्तुंगमिष्यामि॥ इतिनिष्क्रांतेविष्णुभक्तः॥ ततःप्रविशतिविविक्तस्थानमधिवस
 न्महेंद्रः॥ महेंद्रः॥ मंडपद्वारंवलोक्य॥ कःकोत्रभोः॥ प्रविश्यदेवनंदी२॥ स्वामिनयमस्मि॥ महेंद्रः॥
 महत्कार्यंविचारणीयमस्तिअतोबृहस्पतिमंतरेणनान्यःप्रवेशनीयः॥ देवनंदी॥ तथेतिनिष्क्रांतः॥
 ततःप्रविशतिबृहस्पतिः॥ २॥ पुरोवलोच्य॥ अथमिहमहेंद्रोविविक्तस्थानमंडपेवर्तते॥ एषखड्ग
 कैश्चिन्नेत्रैर्दलितदनुजंवज्रमालोकयानःकैश्चित्पश्यन्मरुदृशांसस्मितान्याननाभि॥ कैश्चि
 त्सेवाविहितमनसामंजलिंवीक्ष्यमाणश्चिन्तेचित्तापरद्वपुरोदृशन्नोवासवोमे॥ १॥ तदेनमुपसरा
 मि॥ इत्थपसर्पति॥ महेंद्रः॥ बृहस्पतिंदृष्ट्वा॥ इहोपविश्यतां॥ बृह०॥ तथेतिभद्रासनांतिकमुपवि

पार्क- शति॥प्रविश्यदेवनंदी॥स्वामिन्देवदूतोदेवलोविज्ञापयति॥विज्ञाप्यमेकिंविदस्तीति॥महेन्द्रः॥तर्हितमेकंप्रवे पना-
 ६ ना शय॥ततःप्रविशतिदेवदूतः॥अयं हि स्वामीद्व हस्यति किमपि मंत्रयन्वर्तते॥तदेनमुपसर्पामीत्यपस्तत्यज
 यतुस्वामी॥महेन्द्रः॥देवलकिमुद्रिग्न इव विलोक्यसे॥देवदूतः॥अतिभूमिं गमितामस्करपीठं कथं स्वामिनेषि
 ज्ञापयामि॥महे०॥सामैषीः॥कथयतेषामुद्यमं॥उत्थृत्यामरेदीर्घिकाजलभुवा मंभोरु हाणां ततिं स्वेरं नंदनपा
 दपानभिमतानामूलमुन्मूल्यनः॥हृत्वा वांछितवस्तुदानचतुरांतामर्जुनीं उर्जना इत्यर्धोक्तेविरमति॥महेः
 अवशिष्टं च कथ्यतां॥देवलः॥स्वर्गस्त्रेण कचग्रहं रचयतुं निःशंकमुद्युजते॥२॥महेन्द्रः॥देवलकुलिशस
 हायेमद्वाहो जाग्रति किमेव मतिशंका क्रियते॥पश्य॥द्वत्रं बलं च न मुचिंच कथा वशेषं कृत्वा विधाय किञ्च
 पर्वतपक्षभेदं॥त्रैलोक्यरक्षण पटोर्ममतारकेस्मिन्वेधोवरः किमु महानयमंतरायः॥३॥तत्कृतिप
 ये देवदिवसेति स्मृति क्रिया भविष्यति॥गच्छत्वं समुचितनियोगकरणा य॥देव॥तथेति निष्क्रान्तः॥म

राम

समाअच्छ॥ताउपस०पामिणं॥अयेप्रियसखीरंभासमागच्छतितदुपसर्पाम्येनां॥तथातकरोति॥रंभा॥अए
 हिमव०कडअणिवासिणीवणदेवदावासंदिआ॥अयेहिमवक्कटवासिनीवनदेवतावासंतिका॥रंभा॥भ०दं पिअ
 सहीए॥भट्टं प्रियसरय्याः॥वासं॥पिअसहिर्किं ए०थेआअदं॥प्रियसखि किमत्रागतं॥रंभा॥तारआस्कर
 बंदि०गहणस०सससंकिदोअछराजणोमहामेरुगुहाणिलीणोव०टइ॥तारकास्करबंदिग्रहणासयशः
 शंकितोप्सरोजनोमहामेरुगुहानिलीनोवर्तते॥वासं॥स०चंसोतारिसोदु०ठसीलो॥सत्यंसतादृशोदु
 स छत्रीलः॥रंभा॥कुबेरणंदणंखणंअदि०उअणं०कुणोमिजीविदंधारेडु०तिपिअसहीस्फ०ठदरंजाणा
 दि॥कुबेरनंदनंक्षणमदृष्टानशक्नोमिजीवितंधारयितुमितिप्रियसखीस्फुटरंजानाति॥वासं॥फुणं
 प जाणामिंसिंधोरुतुत्थाणंअ०णो०णाछुराओ॥स्फुटंजानामिप्रसिद्धःखलुयुवयोरन्योन्यानुरागः॥रं
 भा॥तदोअहंआअ०णाअ०ठमअणकोअंउणिरंतरणि०सरंतसरणिअरज०जरितहिअआअहिस

पार्वी

९

बाहोः स्रस्तकुचोत्तरीयघटनामंजुक्वणत्वं कणैर्व्यापारेरपियो विकारपदवीं न प्रापितः संयमी ॥ ५ ॥ तस्य पु
नरविंतनीयमनधिकानंदसंदरमनादिनिधनमनंजनमगुणक्रियमात्मानमबाह्येन चक्षुषा साक्षात्कु
र्वतः समुपसंहृताखिलद्वैतकलनाविकल्पस्य स्वतंत्रकर्तुश्चराचरगुरोर्भगवतश्चंद्रमौलेः किय
दृशीकरणं गौरीपरिचरणं ॥ बृह० ॥ मधयेन्न नन्ययुवति सामान्यमेतां मन्येथाः ॥ यतः ॥ आसे
चनकतनुश्रीरंतः करणस्य किमपि संवननं ॥ साखलुगिरिराजस्रतासंमोहनमस्त्रमेवपु
ष्पेपोः ॥ ६ ॥ महेंद्रः ॥ सहर्षं ॥ पुष्पेषुरित्युपोद्घातेन स्मारितोस्मि ॥ स एव तयोर्गिरिजगिरिज्ञायो
र्घटिनेपटीयानिति ॥ बृह० ॥ सहर्षं ॥ त्रैलोक्यशासने दक्षातावकीमतिरुर्जिता ॥ शान्तिकंपौष्टि
कं कर्तुं शक्तानः केवलं मतिः ॥ ७ ॥ यतो मदीयापि बुद्धिरिमांतर्कपदवीनावतीर्णा ॥ तदविलंबि
तमेव समाहृतं कामः ॥ महें० ॥ मंडपद्वारं विलोक्य ॥ कः कोत्रभोः ॥ प्रविश्य देवनंदीं स्वामिन्नय

प. ना.

९

मस्मि ॥ महें० ॥ देवनंदिना हृतं सटितिकामः ॥ देवनं० ॥ तथेति निष्क्रान्तिः ॥ ततः प्रविशति रतिवसंताभ्यां
कामः ॥ कामः ॥ सखे वसंतं किमकांटे स्वामी महेंद्रः समाहृत्यति ॥ वसंतः ॥ एवं मन्ये ॥ आर्द्रपराधकलु
षीकृतया कया दारबधरोषमहिमानवशेन धूतः ॥ संमोहनेन भवतः किल सायकेन तस्याविधा
तुमभिवांछति वित्तभेदं ॥ ८ ॥ कामः ॥ उपसृत्य ॥ सर्वस्वास्याम इत्युपसर्पति ॥ महें० ॥ विलोक्य सहर्षं
मुखरमधुपमालाचारुमोर्वसिनाथं त्रिभुवनजययोग्यं चापमं सेदधानः ॥ मुखमुदितविलासवीक्ष्य
माणः प्रियायाः सहमधुरिहमंदं मंदमायातिकामः ॥ ९ ॥ कामः ॥ रतिवसंताभ्यां सार्धमुपविशति ॥
चापगर्भेणांजलिना साविलासं प्रणमति ॥ महें० ॥ आसनांतिकं हस्तेन निर्दिशन् सखे काम इहोप
विश्यतां ॥ कामः ॥ रतिवसंताभ्यां सार्धमुपविशति ॥ बृहस्पतिः ॥ अये माननीयं भवं तं स्नाने खलुमा
नयति महेंद्रः ॥ कामः ॥ अंजलिं बध्वा ॥ त्रिलोकनाथस्य तवातिशक्तेः किमस्ति कायं भगवन्मयापि ॥

पार्वी

३०

प्रकाशिताशेषदिवावकाशोदिवाकरोदीपमपेक्षते किं ॥९॥ बृह० ॥ मा भवानेवमावच्छ ॥ असावलोक सामान्यवा नाट०
पविद्याधुरंधरः ॥ करोतु कार्यं सकलं बाहुस्तव दिवो कसां ॥१०॥ महें० ॥ सखे काम ॥ चक्रेण विष्णोरपि यदुरापंत
रस्विना वाशत कोटिना मे ॥ तत्साधयेत्पुष्पमयं त्वदस्त्रमहो भवान्द्रुतबाहुवीर्यः ॥११॥ कामः ॥ सगर्वा
स्यामिन्यस्तेसापत्न्यमाचरति ॥ दनुजो वामनुजो वा मुनिरपि वा मुग्धचंद्रचूडो वा ॥ स्फुरलोकसंद
रीणां सभवतु बंधः कटाक्षश्च लया ॥१३॥ महेंद्रः ॥ बृहस्पतेर्मुखं मेवलोकयति ॥ बृह० ॥ अये काम
यस्त्वया चरमोर्थः परिगणितश्चंद्रचूडो वेति स इदानीं शंकरः शैलराजकटकसीम्नि निरतिशयशी
तलांतः करणस्तपश्चरति ॥ कामः ॥ ततस्ततः ॥ बृह० ॥ तमिहानीं पितुर्निदेशेन सपरिजना पार्वती
सोभाग्यमयी वसालभंजिका सौंदर्यदेवते वविग्रहिणी परिचरति ॥ कामस्ततः ॥ बृह० ॥ तयोश्च मेल
ने दिविषदां महती कार्यसिधिः सावभवंतमेव कटाक्षयति ॥ कामः ॥ आत्मगतं ॥ अनात्मज्ञता हि

३०

हेंद्रः ॥ गुरो किमतः परं विधातव्यं ॥ बृहस्पतिः ॥ यदादिष्टं भगवता विरंचेन ॥ यथा पूर्वधुरेव तारकदनुजाक्रांति म
सहमानैरस्माभिरमरपरिषदा सार्धं भगवानुपस्थितः पद्मयोनिराचष्ट ॥ यथा ॥ सेनान्यमंतरेण नान्येन ता
रको निहतव्यः ॥ तदुत्पादने वायमभ्युपायः ॥ हेमवते कटकतटेशशांकचूडामणिल्लपस्तनुते ॥ यत्नेन
येन केन विदस्तत्रणयी स पार्वत्यां ॥४॥ ततस्तयो रात्मसंभवेन सेनान्याकुमारेण वो मनोरथसिद्धिर्भ
विष्यतीति ॥ महेंद्रः ॥ तत्कथं गिरिजागिरि शो न परिग्राह्यते ॥ कदा वा तदुत्पन्नः कुमारः पूरयिष्यति
नो मनोरथं ॥ बृह० ॥ नहीश्वराणां व्याहृतयो व्यभिचरंति ॥ महें० ॥ सस्मरणं सहर्षं च ॥ विरं वि समादि
ष्टमस्मत्कार्यमप्यंगीकुर्वती वपितुर्निदेशेन सपरिजना पार्वती दिवसे दिवसे समागत्य भगवंतमि
दुशोखरं परिचरतीति रंभा मुखादश्रौषं ॥ बृह० ॥ यथेवं सिध्यन्तः समीहितं ॥ महें० ॥ किमेतावता ॥
मुग्धैरप्सरसां विलाससहितैर्विक्रैर्मनोहारिभिः कर्णातिस्वचित्ते रपांगचलितैरारेचितभ्रूलतैः ॥

पार्व.

९९

सत्याशिषामाशिषस्त्वांरक्षंतु यशश्च ते स्तु विपुलं लोकत्रये दीव्यतु ॥ शौर्यं त्वद्भुजयो रिरं च भवता त्पुंखानुपुंखो नाद-
दयं ॥ किंचोद्योगमिमं समर्थयतु नः स्वच्छंदं च षो विधिः ॥ १६ ॥ कामः ॥ रतिवसंताभ्यां सहशं कमानो नि
क्रांतः ॥ महें ॥ गुरो विरिंचा देशादनु रूपमस्माभि रेतावदनुष्ठितं ॥ कार्यसिधो भगवती नियतिरेव प्र
भवति ॥ बृह ॥ अहमपि प्रस्तुत कार्य सिध्य ये कुलदेव तायाः प्रार्थयितुं गमिं ॥ इति निष्क्रांताः स व्यामि
र्वैपार्वतीपरिणये द्वितीयोक्तः ॥ २ ॥ ततः प्रविशति महेंद्रो बृहस्पतिश्चामहेंद्रः ॥ गुरो किं नाम कामः
केनापि बाष्पसंधानेन रवंडपरशुं वद्री कुर्यात् ॥ अहोस्वित् संवर्त समयदिनकरदुष्प्रेक्ष्य मुनि
मीक्षितुमशक्तं व निवर्तते ॥ अथवा कोपांधकारिचे ते सात्मानं फालनयनपावकस्य पुरोडाश
तां नीयेत् ॥ कथं भविष्यतीति न जाने ॥ वामाक्षि स्पंदनं सूचयित्वा साशंकं ॥ अदक्षिणमिदं चक्षुः सु
रितैः शंसतीव मे ॥ देवकार्यविघाताय जाग्रतो वामतां विधेः ॥ १ ॥ बृ ॥ प्रतिहृतममंगलं ॥ मघव

राम
९९

भनेन निमित्तेन ज्ञाप्यते वृत्तांतेन केन चिदा गंतव्यमिति ॥ ततः प्रविशति नारदः ॥ नार ॥ मघव रादेशेन त्था
ष्वाश्रमं गत्वा तत्र तस्य मुदंतं विज्ञाय समागतोस्मि ॥ तदेन मुपसृत्य निवेदयिष्यामि ॥ तत्र तस्य मखिलमुदं
तमिति परिक्रामति ॥ महें ॥ विलोक्य ॥ अयमेव महती वद्धभो मुनिरुपसर्पति ॥ तदा स नमुपनीयतां ॥
बृह ॥ आसनमुपनयति ॥ नार ॥ उपविशति ॥ महें ॥ अंजलिं बध्वा ॥ भगवन्कथय भद्रमभद्रं वादिवि
षदा मभिलषितं ॥ नार ॥ सर्वमादितः प्रभृति कथयामि श्रूयतां ॥ महें ॥ अवहितोस्मि ॥ नार ॥ तथा दे
वकार्याय प्रस्थितं कंदर्पं तिरस्करिष्या विद्यया तत्र तस्य वृत्तां तं निज्ञा सैत्वनि देवा दन्वचरं ॥ महें ॥ ततस्ततः ॥ या
नार ॥ तत्र रुष्णाष्वाश्रमसमीपमासाद्य कामो वसंतमभिहितवान् ॥ महें ॥ कथमिति ॥ नार ॥ सखे त्वया स्मिन्
हिमवदुपकंठकानने विजृम्भितव्यमिति ॥ म ॥ स किं कृतवान् ॥ ना ॥ वत्सालय नथ कुलानि वनप्रियाणां
लुपमा मं कूरयन्मोरुत कंदलगानि ॥ सख्युः प्रसूनविशिखस्य भुजावलेपं संवर्धयन्मधुरं जंभतकाननेषु ॥ २ ॥

पार्व.
९२

महे॥ ततः॥ दत्तं प्रियाभिर्बहुमानपूर्वमासाद्य चूतासवमन्यपुष्टः॥ आमोदिभिः पंचमरागभेदैः प्राबोध
यन्वैवशरावलेपं॥ ३॥ म॥ ततः॥ ना॥ आधूय चंदनतरुनुत्तमनद्या स्तरंगमालिङ्ग्य॥ आदाय कमलसौरभमं
कुरितो मलयशैलपवमानः॥ ४॥ महे॥ ततः॥ ना॥ आदाय चापमधिरोपितषट्पदज्यंतस्मिन्निमाल
यमुपेयुषिपंचबाणे॥ वेलातिलंघिकिमपि प्रणयातिरेकाद्वृद्धानिलोत्यमभजंत विमोहितानि॥ ५॥
म॥ ततः॥ ना॥ किंबहुना॥ तस्मिन्ने निवसतामनुतटमुल्लंघ्य धैर्यमर्यादां॥ अबलास्फुलिमगा
नामासीदतिरागसिंधुरुद्धेलः॥ ६॥ महे॥ एवं सकलजनविकारिणि प्रवृत्ते किं कृतवान्कामः॥ ना॥
सकामोरत्यावसंतं न चान्वीयमानो महति देवदारुखंडमंडपे तरुचर्मनिर्मितायामहिमशिलावे
दिकायामासीनमंतर्मुखनिहितचित्तवृत्तिमभ्यंतरपवननिरोधनिश्चलाननं नासाग्रनिहितपद्मा
प्यक्षिणिधारयंतमपरमिव निस्तरंगमंबुधितमिंदुशेखरमपत्रयतू॥ महे॥ ततः॥ ना॥ ततो भगवा

प० ना०

राम
९२

पुंसामात्मनिधनमापादयति॥ यदहमात्मप्रदांसा परवशः परमेश्वरमपि सामान्यवृत्त्या पर्यजीगणं॥ व
संतः॥ आत्मगतं॥ अन्यदुपक्रांतमन्यदेवापतितं॥ कार्यं सगंधिविशिखः स्वदमानचापः स्त्रीणां व
शीकरणकर्मणि जागरूकः॥ कासौ ललाटनयनानलविस्फुलिंगवार्ताविशेषितपुरत्रितयो महेशः
॥ ७॥ रतिः॥ अस्मो अ० बाहिदं आपडिदं॥ अंब अस्याहितमापतितं॥ जंखंडपरसूजे० द० वो॥ यत्खंड
पशुजैतिव्यः॥ कामः॥ यत्पुनः परिजनपरमाणो मत्तोपि मखभुजः कार्यमिच्छति॥ तदात्मव्यये
नापिकर्तुमुद्युजे॥ महे॥ संमोहनेतवशारे संहितमात्रे गिरिंद्रकन्यायाः॥ मुखमतिमुदितविला
संबिलोकयति मुग्धधृतिरीशः॥ ८॥ तदीषकरैः स्मिन्नथे भवतान किं विदपि द्रोकनीयं॥ कामः॥
त्यजन्यास्यामि कार्याय प्राणान्प्रियतमानवि॥ यशः शरीरममलं लभंते ह्यनुषंगिणः॥ ९॥ तद्य
थादिष्टं स्वामिना तथा करिष्यामि॥ महे॥ शेषहस्तमिहस्तमुद्यम्य॥ अस्तस्वरस्य यनंतवाद्यमरुता

पार्व०

१३

पुलकिततनुरंतर्भावमावेदयंतीदरमुदितमुखेदुःसाचसत्रीउमरुतातु॥७॥म०॥ततः२॥नार०॥ततोभगवानं
तःकरणविक्रियांतपोबलेनसंयम्यतत्कारणायविष्वग्विलोचनानिव्यापारितवान्॥महे०॥ततः२॥ना०॥आ
रादपद्मदधिसंहितमोहनाखं कर्णावतंसपदकल्पितकार्मुकज्यं॥आकुंचितैकपदमंवितपूर्वकायल
क्षीकृतात्मवपुषंमदनंमहेन्द्राः॥८॥म०॥सभयं॥अवशिष्टं चकथ्यतां॥ना०॥तदनुप्रकुपितस्यश्लिः
फालविलोचनोडुजुंभज्ज्वालावलीजटालोशासलालसइवकालानलोवन्निः॥म०॥सनिर्वेदं॥किमतः
परंनिवेद्यते॥ना०॥तेनपुरारेनयनेनमदनःपुरोडाशतां नीतः॥महे०॥मूर्च्छति॥ना०॥समाश्वासयति॥
महे०॥आश्वास्य॥हाभुवनरमणीयपुष्पबाणसकलजनानंदनपुरंदरस्यार्थेत्यक्तजीवितोसि॥वृ
हस्पतिः॥मघवन्माविषीद॥भविष्यतावलीयसीतदास्तां॥महे०॥रतिःकिंकृतवती॥ना०॥रतिरपिमो
हंप्राप्ता॥म०॥किंकृतवान्वसंतः॥ना०॥मोहंप्राप्तःसखावसंतोपि॥म०॥मूर्छितोरतिवसंतौकिमनुष्ठ

प० ना०

राम
१३

केन

तां॥ना०॥प्रथमाश्वस्तेनमधुनाकथंकथंचित्संज्ञांलंभितारतिःपुरतःपरुषपवनविकीर्यमाणपांस्कपटलंभ
सितमयंपुरुषाल्लतिपत्करंगमालिंज्य॥गुरुतरशोकोपहताकुररावप्रियवियोगमायन्ना॥आक्रंददार्तनादंबा
ष्पस्नपितोन्नतस्तनीवाला॥९॥म०॥ततः२॥ना०॥तदनुहानायेतिबहुविल्वपंतीरतिमाश्वास्यदाकाशवाणी॥
यथा॥मुंचुः॥कमिहकामवल्लभेलंघिताजगतिंकल्याणा॥उद्भविष्यतिपुनश्चतेपतिःपार्वतीपरिणयेपिनाकि
नः॥१०॥इति॥महे०॥समाश्वास्य॥सहर्षमिव॥भग्नोमनोरथोमेपुनरंकुरितुंकिंलायमुद्युंते॥दावाग्निली
टशेषस्तरुवधारधरेणसंसिक्तः॥११॥वृह०॥मघवन्सत्यैववैहायसीवाणी॥सर्वथाकामःपुनरुद्भ
विष्यति॥महे०॥ततः२॥ना०॥कथंचित्प्रत्याश्वस्तारतिनीतिस्मासमानेदुःखेनमधुनानिजंभवन्॥म०॥
कामंकथावशेषं कृत्वाकालकंठःकिमकरोत्॥नार०॥स्त्रीसन्निकर्षपरिजिहीर्षयासहभूतगणेनभूत
पतिरंतर्धानिमकरोत्॥म०॥किंकृतवतीपार्वती॥ना०॥आगत्यदोभ्यामादायमूर्च्छामुकुलितेक्षणा॥नीता

पार्वी
९४

नितांतयात्सल्याङ्गौहिमवतागृहं॥१२॥म॥भगवन्भारदश्रुतंश्रोतव्यंकिमतःपरंप्रपद्यसे॥ना॥पुनरिमं
तांतंसत्यलोकवार्तिनेचतुसुखायनिवेदयितुंगमिष्यामीतिनिष्क्रान्तः॥ततःप्रविधातिरंभा॥रंभा॥कुबेरभुवणा
दोणिव०४मागाएसोसहि०पथणअरेजोमर०नाअ०णिओ०उ०तंतोतंसामि०णेवि०णेमि॥कुबेरभुवनाभिवृ
त्तमानायाश्रोषधिप्रस्थनगरेआकर्णितोदृतांतःतंसामिनैविज्ञापयामि॥इतिपरिक्रामति॥म॥विलोस्य॥
संवारिणीववल्लीविद्युलुतिकेववापलोत्सुक्ता॥मोहनकलेवमूर्त्तिकास्विदियंकमलपत्राक्षी॥१३॥निरूप्य॥
रंभाखल्वियं॥रंभा॥उपसृत्य॥जेदुभ०वा॥जयतुभर्ता॥महे०॥रंभेकुतआगम्यतेभवत्या॥रंभा॥कु
बेरभुवणदो॥कुबेरभुवनात्॥किमस्तित्रापूर्वोदृतांतः॥रं॥णीललोहिद०सनिउिल०गिकालजा
लेनकाहावसेसिओकामो०तिस०वोभणइ॥नीलेलोहितस्यभालोमिकालज्वाल्याकथावशेषितः
कामइतिसर्वोभणति॥अ०ण०चकिंचिओसहिप०थणअरे॥अन्यश्चकिमपिउपोषधिप्रस्थनगरे॥

प०ना०

९४

वपिनीललोहितःप्रतीचावलोकनेनप्रत्यंचमात्मानमपरोक्षीकृत्यशिथिलितपर्यंकबंधनःप्रणिधानात्
व्यरंसीत्॥म॥ततः२नार०॥सकामस्तद्वर्त्तनेनकरतलविधृतकार्मुकःकर्त्तव्यमपरमजानन्क्षणमा
लिखितइवभयादतिष्ठत्॥म॥ततः२॥ना॥अत्रांतरेहरमुपासितुमभ्ययासीद्वासंतिकप्रसवक
ल्पितमंडनश्रीः॥शृंगारवीरतपसामधिदेवतेवसाकंसरवीभिरवनीधरराजकन्या॥६॥महे०॥ततः२
॥ना॥ततःसकामोलब्धावलंबइवसमाश्वस्यदृष्टिप्रतीपप्रविहारेणपाश्चात्यभागमाश्रित्यस
मयंप्रतीक्ष्यस्थितवान्॥म॥ततः२॥ना॥पार्वतीचसुखोपविष्टमष्टमूर्तिमष्टांगस्पृष्टभूमिरव
दिष्ट॥म॥ततः२॥ना॥अनुरूपरमणमासादयेतितामाशिषावर्धयदध्वंन्द्रमोलिः॥म॥ततः२
ना॥ततःक्षणेनतस्मिन्नयमेवावसरइतिसकामःकार्मुकेसमाधत्तुसंमोहनंवाणं॥म॥ततः२॥
ना॥तदनुयुगपदीशःपार्वतीवत्कपचेस्मितविकाशितगंडेप्राहिणे लोचनानि॥म॥ततः२॥ना॥

मार्ग लि

१५

सरोजानना ॥ संध्यावल्कनी द्विरेफपरिषडुद्राक्षमालावती तत्प्राप्तिस्तृहयेव संप्रतितपः सक्ता समालक्ष्य नार.
ते ॥ ५ ॥ महं ॥ आकर्ष्य ॥ वयमपि संध्यां वंदितुं साधयामः ॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे पार्वतीपरिणये तृतीयोक्तः ॥
ततः प्रविशति गृहितमुनिविग्रहो नंदीश ॥ आसौ सौस्मिन्नगवतानीललोहितेन ॥ यथा ॥ नंदिन्मन्मथदा
हेनमग्रमनोरथा पार्वतीमनिबंधनेन भावेन महंतं नियममनुतिष्ठंती गौरी शिखरनाम्नि पितुः शि
खरे तपश्चरति ॥ तपस्यंत्याश्च तस्या व्यतीतो बहुतिथः कालः ॥ तद्वांस्तत्र गत्वा गृहीतमुनिवेषः कीदृ
शो वा तस्या नियमः कीदृशो वा भिलाषबंध इति तत्सख्योर्जया विजययो मुखेन विदित्वा पुनरा
गच्छति ॥ तस्य भोर्नियोगमनुनिष्कामीति परिक्रामन् ॥ विमृश्य ॥ प्रकृतिकठिनानि खलु स्त्रीणां
चेतांसि ॥ तथा हि ॥ एषा शिरीषसकुमारशरीरयष्टिश्चांद्दीकलेवनयनोत्सवमावहंती ॥ संवेतुमिच्छ
ति शिलाकठिनेः शरीरेः संपादिता न्यपितपांसितपोधनानां ॥ १ ॥ अफिच ॥ शोतेया किल हंसतल्लरी

राम
१५

ते

यने निद्राति सारुण्डिले वस्तेयाम् दुल्लुङ्गलमवलगा गृह्णाति सावल्कलं ॥ यावाचंदनपंकलेपरिशिरेधा
रा गृहे वर्तते पंचानामुदिष्मणां हुतभुजां सामध्यमासेवते ॥ २ ॥ ततः प्रविशतः कुसुमावचयमाचरं सौ
सख्यो जया विजये ॥ जया ॥ हला विजयतव चरणे किदमदी एगोरी एमणो रहक पंडुमो कदा फलं दंस
इंसदि ॥ हला विजये तपश्चरणे कृतमत्यागो यमिनोरथ कल्पद्रुमः कदा फलं दर्शयिष्यति ॥ विजया ॥ ह
ला जयत ह म महदाहपरि स हि अओणि करुणदा ए पु उ मं नि दंस ण ह दो परमे सरोजदो अद हि
अओभविंसदि तदा फलं दंस इंसदि ॥ विजये तथा मन्मथदाहपरुषहृदयो निष्कृणतायाः प्रथम
निदर्शनभूतः परमेश्वरो यदा आर्द्रहृदयो भविष्यति तदा फलं दर्शयिष्यति ॥ इति पुष्पावचयमा
चरतः ॥ नंदी ॥ इमे खलु तस्याः प्रियसख्यो जया विजये ॥ यावदुपसर्गमि ॥ तथा करोति ॥ जया ॥ ह
लामहपुंफकरंडं अं पूरिदं पुंफे हितु हउणकहं ॥ हलाममपुष्पकरंडं कं रितं पुष्पे स्तवपुनः कथं ॥

पार्व० विज०॥ पुष्पकरं उं विलोक्य॥ महउणअ० धं पूरिहं अचसि० संपूरइ० सं॥ मम पुन रधं पूरितं अवशिष्टं पूरयि
 १६ प्यामि॥ इति पुष्पकरं उं पुष्पैः पूरयति॥ नंदी॥ उपसृत्य॥ भद्रं भवती भ्यां॥ जया विजये॥ भ अ वं वं दामे॥ भ
 गन न्वं दामहे॥ नंदी॥ केयुवां॥ किं निमित्तं वा पुष्पा वचयमा चरथः॥ उभे॥ अहं हि मवदं० सक० ण आ
 एगोरी एपि असही ओतव० चरणणी अम० ठि आ ए ता ए देव पू आ पु० फा इं अवचि० णु मो॥ आवां
 हिमवतः कन्यकायाः पार्वत्याः प्रियसरव्यो तपश्चरणनियमस्त्रितायास्तस्यादेव पूजा पुष्पाणि
 अवबिभुवः॥ नंदी॥ किं निमित्तं वा तपस्तस्याः॥ जया॥ अणुरूपं वरं लभे अ० ति॥ अनुरूपं वरं
 लभेयमिति॥ नं॥ को सा वनुरूपो वरः॥ जया॥ जं किल भणंति वेद्याणि० च जुवाणं पुराण पुरुसं
 च॥ जो किल धारइ णि० चं ई सर स० दं व चं द ले इं च॥ ३॥ यं किल भणंति वेदानि त्य युवानं पु
 राण पुरुषं च॥ यः किल धरते नित्यमीश्वर शब्दं च चंद्रलेखां च॥ ३॥ एसाणोपि असही तं ए० व

प० ना०

सम
१६

महेशः॥ किं तदन्यत्॥ रंभा॥ म० महाराहेण भ० गमणो रहा प० वई परमेसरं ए० व पइं अहिल संती कहिणे हित
 व० अरणे हि अ० पणो अहिला संपूरइ इ० हइ० ति॥ मन्मथदाहेन भग्न मनो रथा पार्वती परमेश्वरमेव प्रतिम
 मिलषंती कठिणे स्तपश्चरणैरात्मन अभिलाषं पूरयितुमिच्छति॥ महे॥ किमुक्तमस्मि अर्थमाता विल
 भ्यां॥ रंभा॥ मेण ए देवी ए० वं भणिदं॥ मेन या देव्या ए० वं भणितं॥ म०॥ किमिति॥ रंभा॥ परुसो तवो वि
 से सो तु हउण अंगं शिरीस सुकुमारं॥ विवसिदमे दं क हिणं प० वइ ता दु० करं पडि भाइ॥ १४॥ परु
 षस्तपो विशेषस्तव पुन रंगं शिरीष सुकुमारं॥ व्यवसितमेतत्कठिनं पार्वति दुष्करमिति वृत्ति भा
 ति॥ १४॥ म०॥ किमुक्तं हिमवता॥ रंभा॥ अ० थि अणु मदं तेन॥ अस्यनुमतं तेन॥ म०॥ रंभासा
 धीयां समुद्रं तमानीतवती गच्छत्वं समुचितनियोग करणाय॥ रंभा॥ तहेति निष्क्रान्ता॥ ने पथे
 वेतालिकः॥ आध्वय प्रणयं विवस्वति गते देशांतरे पथिनी सोढुं तस्य विद्योग मक्षमतयाम्लाय

पार्व.
१७

स्थितां न सहते चंद्रा तपं निंदते ॥ नो बाधय पलाशनिर्मितस्तनप्रावारं क्षमते सानीहारशिलातले मृगुय प. ना.
रंतापातुरावर्तते ॥ ५ ॥ नंदी ॥ एवं प्रबलवज्रचरा सायश्वा किं कृतवती ॥ उभे ॥ यच्छाकं उवाच अहं स्वती तव चर
णे हिं परमेश्वरं अहिमुही काडुं यउंता ॥ तहति ॥ वणि अमं करे इ ॥ पश्चा किमय्युपायमपश्यंतीति पश्च
रणेः परमेश्वरं अभिमुखी कर्तुं प्रवृत्ता ततस्तीव्रनियमं कुरुते ॥ नं ॥ तकिमनेन संदिग्धफलेन
दुर्लभप्रार्थना निबंधेन ॥ देवेष्वियं कं विद नुरुपं वरं वृणीयतां ॥ अयं पुनः खंडपरशुरग्रणी रेव वीत
रागाणां ॥ तद्विमुपदिशतां भवत्यौ सरयो ॥ जया ॥ भव अवं एदं अस्मां पि असही एव वसिदं ॥ भ
गवन्नेतदवयोः प्रियसख्या व्यवसितं ॥ जह परमेश्वरं एव पदं लहे अं ॥ यथा परमेश्वरमेव पतिल
भेयं ॥ उगृणहा अं थ एव सिहरे कहिणे हितव चरणे हिं विलीणा भवे अं ति ॥ अन्यथा त्रेव शिख
रे कठिणे स्तपश्चरणे विलीना भवेयमिति ॥ नंदी ॥ आत्मगतं ॥ श्रुतं श्रोतव्यमिमं वृत्तातं नीललो

राम
१७

हिताय निवेदयामि ॥ प्रकारं ॥ भद्रे यथा गतं गमिष्याम इति निष्क्रांतः ॥ जया ॥ अत्रेपि असही एव आपु.
फाई उवहामो ॥ आ वां प्रियसख्याः पूजापुष्पाणि उपवहावः ॥ इति निष्क्रांते विष्कंभकः ॥ ततः प्रविशति
ने छिक भूमिका बलं बीशं करः ॥ आत्मानं निर्वर्ण्य ॥ यथास्येयं भूमिका पार्वतीं प्रतारयितुं ॥ तथा हि ॥
अं सेलुष्णा जिन श्रीस्त्रिगुणा विरचिता मेखला श्रीणिभागे पाणा वाषाट दंडो भसित विरचितं पुं
डु कं फाल देहो ॥ दोर्भेः क्षिप्तं पवित्रं श्रवसि परिणममानं तुंगी पिशंगी मो लोपं किर्जरानां जपव
लयमिदं स्फाटिकं च प्रकोष्ठे ॥ ६ ॥ विचिंत्य ॥ यत्सामन्मथ मोहनास्य समये सापन्नया वाहणा व
लेण स्मितफुल्लगंडफलकं ब्रीडा विलोलेक्षणं ॥ उन्मीलितुलंकां कुरं स्थितवती प्राप्ते वरूपांतर
तन्वी तत्पुनरद्यचेतसि मम प्रादुर्भवसंजसा ॥ ७ ॥ तदिदानीमेव गततरतराणि किरणपरिक्रान्ता
मिव मेदिनी मेघः कठिनतपोविशेषतस्मा मभ्युपपत्स्ये ॥ यद्येवं जया विजयाभ्यां निवेदितो मावबंधः

पार्व.
१६

तस्यानंदिनामस्यमर्पितस्तदेवात्मानमपराकर्तुमिवावधारयामि॥ इतिसविनयंपरिक्रामति॥ ततः प्रविश
तिजयाविजयाभ्यामन्वास्यमानातपस्यंतीपार्वती॥ २॥ वामाक्षिस्पंदनं सूचयित्वा॥ हलासहिओसरव्यो॥
आषां दवाहसिसिरं अकारणं पुरइलोअणं वामं॥ महमंदभाइणी एजाअइएअ० सअ० अकिण्णुफलं
॥ ८॥ आनंदवा ~~अ~~ ध्यात्रिशिरमकारणं स्फुरति लोचनं वामं॥ मममंदभागिन्या जायते एतस्याचकि
मुफलं॥ ८॥ जया॥ हलाप० वइइ० धिआणं वाम० खिचळणं पुरिसाणं द० खिण० खिचळणं सुउणं ति
पउराणिआफणं ति॥ प्रियसरिषावर्ति स्त्रीणां वामाक्षिस्पंदनं पुरुषाणां दक्षिणाक्षिचलनं शकुनमि
तिघोराणिकाः फणं ति॥ तहम० महदाहनि० करुणो विपरमे सरोक० सविमुणिणो मुहेण तुमं अणुगि
णि० सदि॥ तथामन्मथदाहनि करुणो विपरमेश्वरः कस्यापि मुनेर्तु रवेन त्वामनु गृहीष्यति॥ पा०
१॥ स० चंदोदुपिअसहीवअणं॥ सत्यं भवतु प्रियसरव्याः वचनं॥ शंकरः॥ पार्वती दृष्ट्वा॥ कैदंतयः कठोरं

प. ना.

राम

१६

परमेश्वरं पदं अहिलसंतीम इंद० पमुहेलोअवालेअवम० निअतव० चरणं करेइ॥ एषानो प्रियसरवीतमे
वपरमेश्वरं पतिमभिलषंतीम हेन्द्रप्रमुखान् लोकपालान् अवमत्य तपश्चरणं कुरुते॥ किंच॥ म० महदा
हवइराहोपिदुणोघरं पविसिअवलअंउ० कंठिआआसी॥ मन्मथदाहप्रभृति पितृगृहं प्रविश्य व
लवडुकंठिता आसीत्॥ नंदी॥ तत्कथमुच्यतां॥ जया॥ पांडुमुखामसरीराइतिणमंतेवअणसर
सीरुहा॥ सीणाप० वइपालिणापकेवइणो विरह० गीहेण॥ ४॥ पांडुक्षामशरीरासटिनमदहनसरो
रुहा॥ शीणपार्वतीपाल्यापश्रुपतेर्विरहग्रीष्मेण॥ ४॥ नंदी॥ ततः कथमासीद्वां प्रियसरवी॥ ज०॥ अ
होवरंसुणु॥ अतः परं शृणु॥ चंचंवारइचंदण० दिपवण० फंसंणस० म० णए स० अं पडुवक० पिदं
णसहएचंदाअवंणिंदइ॥ णोवापो० मपलासिणि० मिअथण० पावारम० खंमएसाणीहारसीला
अलेसंणुवरंतावापुराव० ठई॥ ५॥ चंद्रं वारयते चंदनादिपवनस्पृशं नि संमन्यते रायां पल्लवक

पार्व-

१९

धा

पुरिसो॥ कुत आगच्छति महापुरुषः॥ शं॥ अद्य कैलासादागम्यते॥ ज॥ जइए० वंअ० घंपडिगण्हातुमहापु
रिसो॥ यद्येवमर्घ्यप्रतिगृण्हातुमहापुरुषः॥ शं॥ तथेत्यर्घ्यप्रतिग्रहं रूपयित्वा॥ भद्रे एकं प्रष्टुमभिल
षामोभवत्यौ॥ जया॥ पुच्छिहो महापुरिसो॥ छत्तुमहापुरुषः॥ शं॥ कस्येयं दुहिता केभवत्यौ किन्निमि
त्तं वा कथं रेतपसि वर्तते॥ ज॥ एसाणोपि असहीहि मवद० सक० ण आप० वइणा महेआ अस्सेवि
सेपि असहीओ जआ विजए अणु रूपवरत्नाहणि मि० तंच सेतव० चरणं॥ एषानः प्रियसखीहिम
वतः कन्यका पार्वतीना मध्येआ वामप्यस्याः प्रियसख्यो जया विजये अनु रूपवरत्नाभूनिमि० तं
नास्यास्तपश्चरणं॥ शं॥ जन्मान्वावाये प्रथमस्यंतुः पितागरीयानू गिरिसावर्धोमः॥ वपुर्मनो
हारिवचश्चरम्यं पदं च लोकादति लोकमस्याः॥ ११॥ तस्मिन् मनया प्रार्थनीयो वरस्त्रिलोक्यो॥ ज॥ अ
धिकोपि महापुरिसो॥ अस्ति कोपि महापुरुषः॥ शं॥ कोसावात्मसो भाग्यविशेषदुर्विदग्धः कठिन

प० ना०

राम

१९

ज०॥

हृदयः॥ महापुरिस्फणाहिदावा॥ महापुरुषश्चणुतावत॥ जं किल भणंति वेआइति पठित्वा॥ तं ए० वप
रमे सरं अहिल संती गोपि असहीतवोणि अमं अणु चि० ठइ॥ तमेव परमेश्वरमभिलषंती आवयोः
प्रियसखी तपोनियममनुतिष्ठति॥ शं॥ पार्वती प्रतिभद्रे अपि सत्यमेतत्॥ पार्व०॥ मौनमु
न्मुच्य॥ महापुरिसजहआ अ० खिदं सहीहिं तहमे मणो रहो॥ महापुरुष यथान्वक्षितं सखी
भ्यां तथा मे मनोरथः॥ शं॥ आत्मगतं॥ इदानीं मात्मनिंदनैरपि अविचालि चित्तमस्याः प
रीक्ष्यते॥ प्रकाशं॥ हस्ततालं प्रहस्य॥ आल्लेपो भसितं विभूषितमहिर्वासः पितृणां वने वे
तालाः परिवारकाः प्रतिदिनं वृत्तिश्च भिक्षामयी॥ इत्थं यस्य श्रुते तरोणि चरितान्धारव्यं
ति सर्वे जनास्तस्मिन् नो ग्ध्यवद्रान्मतिस्तवरचिं वधाति किं श्रमहे॥ १२॥ अन्यच्च॥ जग
त्रयीलोचनबालचंद्रिका कुलस्य रत्नं भवती कृष्णतः॥ कृष्णतिवासाः पितृकानने वस

पार्वी
२०

नमंगलाचाररतिस्त्रिलोचनः॥१३॥पार्वती॥कणोविधाय॥संतंषापं२॥शांतंषापं॥शंकरः॥यद्येवंते
मनसिदृढतरोनिश्चयः॥विधुंतुदंवांइमसीयदिकामयतेकेला॥वरंवणीताइवतीसंप्रत्येवपि
नाकिनं॥१४॥पा०॥मुखवैवर्ण्यंरूपयित्वा॥जंरुकुधंतिणिअमासअलाविमोतिणाण०म०कारं॥
तंमिरिसंणिदंतंकिंनुतुहजिहाणहोइणि०भिणा॥१५॥यंखलुकुर्वंतिनियमाःसकलाअपिमो
तिनानमस्कारं॥तंमिरिइंनिंदंतीकिंनुतवजिहानभवतिनिर्भिना॥१५॥हलासहिमहापुरि
सणिंहाकालिणंतारिसंपावंजारिसंस्तुंताणं॥हलासखिमहापुरुषनिंहाकारिणंषापंयादृ
क्तादकभृष्वतां॥एसउणव०अणोईसरणिंहाणिरंकुसमुहोताअ०णदोओसरामो॥र
पुपुनअंअणोईश्वरनिंदनिरंकुवामुखःतदन्यतअपसरावः॥इतिविस्त्रंसमानवत्कलम
न्यतःपरावर्तते॥शं०॥स्वरूपंप्रकाश्य॥परिणाहिस्तनयुगुलंलुतामवलग्नंक्षमेतकिंमिरि

प०ना०

राम
२०

केदंस्कुमारमंगमबलायाः॥दिवसःकुत्रधनोष्पाकुत्रपुनःकमलकोमलावांइ॥१॥अहोमहत्तपःकेशमनुभ
वतिमामुद्दिश्यमंजुभाषिणी॥जया॥दिलोक्य॥हलाप०वईगहिअतणविअपुउम०सजोअुवाकोविमहापुरिसो
इदोमुहोआअच्छइ॥हलापार्वतिगृहीततनुरिबअप्रतिमसत्यःयुवाकोपिमहापुरुषइतोमुखआ
गच्छति॥पार्वी॥आअहाणंअदिहीणंतुलिहिंअ०चणाकाद०वा॥अहंउणअहपु०वणिअमंअणुवि०ठा
मि॥आगतानामतिथिनांयुवाभ्यामर्चनाकर्त्तव्या॥अहंपुनर्यथापूर्वंनियमतिष्ठामि॥इतिमौनम
बलंवंते॥शंकरः॥निघर्ण्य॥आभातिवत्कलवतीपांउक्षामामदीयविरहेण॥प्रतिपक्वलेवंचांदीसं
ध्याशकलेनसंवीता॥१०॥इतिसमीपमुपस्पर्शति॥जयाविजये॥विष्टरमुपनयतः॥शं०॥उपविश्यमा
र्गस्वेदंनटयति॥पार्वी॥सरय्योविलोकयति॥सरय्योवर्णिनंतालवृंतेनवीजयतः॥शं०॥हस्तमुच
य्यगतःश्रमोस्माकंमुनन्यसामान्येनभवतीनांसौजन्येन॥उभे॥सविनयं॥कुदोआअउइमहा

पार्व- विवाहमंगलं भवि० सदितरुकरिअडु॥ यथा विवाहमंगलं भविष्यति तथा करोतु॥ शं०॥ त्रिवेपुरदिवसा
 २९ अंतरइति वक्तव्यं॥ तथा हि॥ क्षणमपि विरहे मम प्रियायाः कलयतिकल्प सहस्रकोटिसाम्यं॥ कति
 पयदिवसप्रयोगमेनं कथमिव हंत सहिष्यते मनो मे॥ १८॥ इति पार्वत्या हस्तमुंचति॥ जया॥ अस्मे
 छामो विवाहमंगलं संवादेतुं॥ वयंगच्छामो विवाहमंगलं संवादयितुं॥ शं०॥ तथा क्रियतां॥ वे
 यमपि सप्तश्रुषीन् विवाहमंगलाय प्रेषयितुं गमिष्यामः॥ ॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वपार्वतीपरि
 णये चतुर्थोक्तः॥ ४॥ ॥ ततः प्रविशतिकंचुकी २॥ आहूतो स्मि स कलकुलचलचक्रवर्तिना
 हिमवता॥ यथा शिलाधरपूर्वद्युरेव परमेश्वरप्रहिताः सारुंधतीकाः सप्तर्षयः समागत्य
 लब्धवरायाः दिनमिदं विवाहमंगलयोग्यमकल्पयन्॥ तद्भवता चैषधिप्रसूयासिनः पौराः
 पुरं परिष्क्रियतामिति नियोक्तव्या इति॥ तत्र भोर्नियोगमनुतिष्ठामि॥ इति परिक्रम्य सर्व

२९

तो बलोक्य॥ भो भोः पौराः॥ सन्नद्यं तां विचित्राः प्रतिभवनमिह श्रेणयस्तोरणानामुन्नम्यतां समंतात्
 गगनतल्ललिहः केतनानां पतकाः॥ संसिच्यंतां पटीरद्वभरितजले वीथयो मुक्तपुष्पाः संप्राप्तो सावुमा
 याः परिणयदिवसो विश्वमंगल्यहेतुः॥ १॥ आकाशे॥ किं ब्रूथ॥ भगवद्वचनात्प्रागेव सर्वमस्माभिर्दिगु
 णमाचरितमिति॥ सर्वतो निर्वर्ण्य॥ सहर्षं॥ ओहो अस्मदादेवात्प्रागेव प्रवृत्तमहोत्सवं नगरं॥ त
 था हि॥ एषा चंदनमालिका विरचिता च तप्रवालैर्नवैरंभास्तंभपरिष्कृतेषु भवनद्वारेषु संलक्ष्यते॥
 आमंडंध्वनयः कणयंति सुरजामूर्च्छंति तंत्रीरवाः सिंजानेर्मणिभूषणेस्तत इतो नृत्यं निगारां
 गताः॥ २॥ इतश्च॥ उत्सवं दागरवधूपपरंपराभिः प्रादुर्भवत्यभिनेयोजलदागमोयं॥ उन्नतोर
 णमपि प्रभया स्फुरंत्या संजायते चरातमत्युन्नतसन्धीः॥ ३॥ अन्यतश्चाहः॥ धवला रुणमेव
 कैरपांगैरपिरामारचयंति रंगवल्ली॥ कुचयोर्गुणलेन पूर्णकुंभात्पुनरुक्तानि वकुर्वते मृगाक्ष्यः॥ ४॥

पार्व.
२२

सर्वतो विलोक्य ॥ विक्षिप्तः सरभसमेष पौरलोके वैस्फूर्जन्कनकरजः पिङ्गदीपिः ॥ प्रत्यग्रधुमणिम
धूरवज्जालशोभा माधनेदिशिदिशि कौकुमः परागः ॥ ५ ॥ तदिमं भवन्तमानं पुरपरिष्कारं प्रभवेन वेद
यामि ॥ ततः प्रविशति विविक्तस्थानमधिबसन् हिमवान् ॥ २ ॥ पूर्वना रदसूचनेन महता चंद्रार्धचूडा
मणिर्जा मातेत्यभवत्पुनस्तदनुत्सं प्राप्तिराकांक्षिता ॥ लब्धा सौ तपसो मया दिनमिदं तस्याश्रवे
बाहिकं जातं विद्यगणानतीत्य कृतिना मया ह मये सरः ॥ ६ ॥ शिलाधरः ॥ उपसृत्य जयतु स्वामी ॥ हि
मः ॥ शिलाधर किंपुरपरिष्कारं प्रवर्तितो भवता ॥ शिला ॥ स्वामिन्नस्मदीये यमुसं वदति प्रत्ये
कं पौराणामभिमानः ॥ कथं परिहीयते पुरपरिष्कारः ॥ सर्वं द्विगुणमाचरितं पौरेः ॥ हिमः ॥ शि
लाधर किं सर्वं पर्वताः पार्वती परिग्रहं मंगलं दृष्टुमागताः ॥ शिला ॥ स्वामिन्नवधार्यतां ॥ भू
पंकेरुहकं णिकायित तनुर्मरुः सुराणां प्रियो यो लीभूतभुजंगराज कषणस्निग्धो पलोमंदरः ॥

प. ना.
राम
२२

जे ॥ तव हस्तदानचतुरस्तपसा हि कृतो यमस्मिदा स जनः ॥ १६ ॥ इति पार्वत्या हस्तमवलंबते ॥ पा ॥ समय
विस्मयप्रहर्षं ॥ पुलकिततनुः प्रस्विन्नगंडी प्रतिमूढा तिष्ठति ॥ ज ॥ विअंणो ॥ प्रियं नः ॥ स ॥ णिहि दोष
रमे सरो अस्मां स ० कम परिणामेण ॥ सन्निहितः परमेश्वरोऽस्माकं सत्कर्म परिणामेन ॥ शं ॥
आ विः श्रमां बुकणिकामंगलतां गाढमंकुरत्पुलकां ॥ आ मंडितपयोधरमालिङ्ग्य कृती भवाम्य
हं गिरिजे ॥ १७ ॥ तदिमां गंधर्वेण विवाहेन पाणौ कर्तुं मभिलषामि ॥ ज ॥ भअवं अस्मां प ० थ
णा तु एका द ० वा ॥ भगन्मस्माकं प्रार्थना त्वया कर्तव्या ॥ जहस अलकुलाचलचक्रवर्तिनो ता
द ० सहिमवंद ० सधरं णि ० मिअ विवाहक ० जो प ० था तु मं प डिछ ॥ यथा सकंकुलाचलचक्रव
र्तिनस्ता तस्य हिमवतः गृहं निमिन्नविवाहकार्ये पश्यस्त्वं प्रती ॥ शं ॥ सनिर्वेदं ॥ आस्मा
तं ॥ इतः परं कथमिमां वर्तिष्ये ॥ प्रकाशं ॥ भवेतु लोकयात्रा नैहा तव्या ॥ ज ॥ पंचदिवसमंतरं रे ज

उपविशति॥ ततः प्रविशति कौशिकी॥ पार्वत्याः परिकर्म प्रकारं निर्दिशति॥ कौशिकी॥ उपविशति॥ हिम०॥ किमलंकृतं
तावत्सा॥ कौ०॥ भगवन्कथयामि॥ सर्वं श्रूयतां॥ हि०॥ अवहितोस्मि कौशिकी॥ असमग्रभूषणायान्तनुतरकौशेयवास
धारिण्याः॥ आलितमंगमखिलं तैलेन सुगंधिना तस्याः॥ १०॥ हिम०॥ ततः कौशिकी॥ मणिपीठवर्तिनीं तां मंगलशंखे
पुमंत्रघोषेषु॥ अंभोभिरमरनद्याः सखिजनो विहितमज्जनं व्यतनोत्॥ ११॥ हि०॥ ततः॥ कौशिकी मंगलमज्जनवि
शदाकर्षूरक्षोदपांडुरंक्षोम॥ साख्यलजलदधौ ताद्यौरिव शरदिंदुचंद्रिकोद्भवा॥ १२॥ हि०॥ ततः कौ०॥ चरणकम
लंतदीयं लाक्षाबाळातपेन संवालितं॥ अध्यास्तभंगमालावलिभिर्मणिखचितनूपुरव्याजातू॥ १३॥ हि०॥ ततः कौ०॥
बर्धामणिमयकांचितस्याः परिणाहशालिनिनितंबे॥ पंक्तिरिव सारसानां स्फुरस्फुरितः पुलिनमंडले॥ १४॥ हि०॥
ततः॥ कौ०॥ वरतरलापरिणद्धा कुचकेशे कुंकुमारुणे तस्याः सिंदुरिते करिपतेः कुक्षे नक्षत्रमालेव॥ १५॥ हिम०॥
ततः॥ कौ०॥ कमनीयतानिवासः कर्णस्तस्याः विचित्रमणिभूषः॥ सविधप्रसन्नरत्नशंखनिधिंदूरतरमकरो
त्॥ १६॥ हि०॥ ततः कौ०॥ मुक्ता ताटंकयुगं प्रति मुक्तं कपोलयोरस्याः मुखममलमिवानिषेवितुमागतम

मृतांशुविंबयुगं॥ १७॥ हि०॥ ततः॥ कौ०॥ आयामिनोस्तदृशो रंजनलेखाविधिं वितन्वत्याः पार्वत्याः प्रसाधिकायाः
प्रापदपांगंचिरेण विश्रम्भ॥ १८॥ हि०॥ ततः॥ कौ०॥ तस्याललाटसीमिचंदनपंकेन मेनया लिखितं॥ असितात
पत्रतिलकं रेजेनंगस्य दरितिल्लयं॥ १९॥ हि०॥ ततः॥ कौ०॥ आंगुल्यलंबमस्याः कुतलमंतर्बिलीठमंदारं॥ संय
म्यचतुरबंधं सखिजनस्तिमितनेत्रमास्तचिरं॥ २०॥ हि०॥ ततः॥ कौ०॥ अंगभूषणानि करोभूषयति येष लोकि
कौवादः॥ अंगानिभूषणानां कामपि सपमा मजीजनन्तस्याः॥ २१॥ हि०॥ यद्येव सम्यगलंकृता वत्सा तद्भवत्याः
संनिधिविशेषेण नेपथ्ये॥ भ्राम्यं मंदरकंदरादतिचलक्ष्मीरोदपूरोदरस्कूर्जद्विचिपरंपराकलकलप्रोचं उच्य
वैतंडिकः॥ निर्घोषैः कुलशैलगच्छरगुहारं प्राणिवाचालयनदिव्यः कश्चन दुदुभिः परत्वरः साटोपमाहन्य
ते॥ २२॥ सर्वे स संभ्रममाकर्णयन्ति॥ पुनर्नेपथ्ये॥ जंभारेण वपाश्वतः परिसरेण यादिलक्ष्मीपतेवेधः स्वस्य
यनान्यधीष्टमुनयः प्रवृत्तरोद्गीमचंचंडाकविपिचामरे विधुनतं च त्रीभवाहीश्वरप्रेष्टारुहणाः प्रयां तु
पवनस्पंदस्वमंदोदयः॥ २३॥ हि०॥ भगवान्नारदकोयं देवानां मित्रकोत्साहकः श्रूयते॥ नारद॥ सकलज

गदुत्पत्तिरिति प्रलयेरुद्धुष्यमाणमहिमाचराचरगुरुस्तेजामाताचटुलं विवाहवेषमाख्याय सहदेवगणैरितएवा
 भिवर्तते ॥ अयंकलतत्पुरः सरदेवानां प्रोत्साणाय ॥ तद्भवानर्घ्यपाणिः प्रत्युद्यातु भगवंतं दुंदु शीखरं ॥ ततः प्रावि
 शातिगृहीतविवाहोचितवेषः शंकरो देवलोकांश्च ॥ शंकरः ॥ शाडिणिं प्रति ॥ अमरावतीमतिक्रम्य शोभते पुरमि
 द्मैषधीप्रसू ॥ शाडि ॥ किंनपरिहीयते महीधरमहेंद्रानुमहेंद्रः ॥ हि० ॥ अर्घ्यपाणिरुपसर्पति ॥ शं० अवलोक्य ॥
 अश्रुदृष्टिमा मचलाधिराजः ॥ तद्वाहनाद्वरुक्ष्यास्यामः तथा करोति ॥ हि० ॥ अवार्मणानामपि दूरमक्ष्णाम
 कर्तृकाणां वचसामभूमिं ॥ जामातरं लब्धुममुंगिरीनां कियंति पुण्यानि मया कृतानि ॥ २४ ॥ इत्युपसर्पति ॥ शं०
 रविलोक्य ॥ अतिगुरुचरणक्रमैर्वितन्य नवनमितो नमिति रत्नामिवोर्वी ॥ विनयमुदिशं निवात्मभाजामय
 मुपसर्पति मामगाधिराजः ॥ २५ ॥ इत्यभिमुखमुपसर्पति ॥ हि० ॥ अर्घ्यमुपहरति ॥ शं० कर ॥ सप्रणामं परिगृह्णा
 ति ॥ हि० ॥ सलज्जमुखमवनमयति ॥ जामातरं पुरस्कृत्य हरिविरंचिमुखाः परिक्रामंति ॥ ब्र० ॥ हिमवन्कुत्रवे
 वाहिको वेदिः ॥ हि० ॥ इतदुतो भगवंतः ॥ सर्वे उपसर्पति ॥ ब्र० ॥ हिमवन्प्रत्यासनो मुहूर्तस्तदाहूय तां दुहिता ॥

विध्यो व्योमनिभानुमालपदवीजं घालशृंगावलिः साकं संप्रतिगंधमादनमुखैस्त्वां दृष्टुमभ्यागतः ॥ ७ ॥ हिम० ॥ अथ कैलासः किं करोति ॥
 शिला० ॥ स्वाभिन्सखलु जामातृपक्षस्तु तेनैव सार्धमागमिष्यति ॥ हीमायुज्यते अथ विश्वावसुप्रभृतय आगता गंधर्वाः ॥ शिला० ॥
 आतोद्यपाणयः सर्वे गंधर्वाः साप्रसंगे गणाः ॥ उपवीणयितुं प्राप्ता मानयंतस्तबोत्सवं ॥ हि० ॥ आगताः किमस्मरः सः सार्धममरैः ॥
 शि० ॥ विद्युद्वलीवितानव्यातिवररूपमां व्योम्नि विस्तारयंत्यः कांस्यानीलोत्पलानां श्रियमिव नयने दिक्मुखे दर्शयंत्यः ॥
 ज्योत्स्नालक्ष्मीदिवापि स्मितरुचिर्विमरैर्विषगुता दयंत्यः सर्वाः स्वविरियोषाः सप्रममरगणैरागता प्रीतयेनः ॥ ८ ॥ हिम०
 शिलापरयद्येवमंतः पुरंगत्वा ॥ भगवानुक्लृष्टां कौशिकीं पुरस्कृत्य समागताभिरपतरोभिर्वत्सापार्वतीसम्यगलं
 क्रियतामिति अभिधत्ता ॥ अलं क्रियाप्रकारं च कौशिकिं समागत्य गुह्यमाचष्टां ॥ किंच ॥ आगतानां वधूनां गिराणां सद्यु
 तये तत्र भवता संविधातव्यः सकललोकवस्तुसंभारः शिला ॥ यथादिष्टं स्वाभिना तथा सर्वसंपदायिष्यामीति निष्क्रान्तः ॥
 प्रविश्य नारदः ॥ प्राञ्जयाय दुपक्रांतं कार्यं गुरुदिवोक्तां अंतरायमातिक्रम्य तस्थिस्थिध्यसांप्रतं ॥ ९ ॥ इति परिक्रम्या
 वलोक्य ॥ अयमध्यास्ते विवाहमंष्टपं हिमवानुत देनमुपसर्पामि ॥ हि० ॥ विलोक्य ॥ अयेनारदः ॥ अंजलिं वध्नाति
 ॥ नारदः ॥ हिमवन्तश्चुदयः खलु तत्र भवतः ॥ हिम० ॥ भवदुपक्षिप्तस्य फलमिदं बीजस्य इत्यासनमुपनयति ॥ ना०

र्व्याः पाणि मवलंबस्व ॥ शंकरः तथाकरोति ॥ पार्वती ॥ पुलकोद्देदमभिनयति ॥ शं० आत्म० ॥ आप्तातिबालिकेयं पा
 निस्पर्शेनपुलकितावयवा ॥ अभिनववसंतसंगादपविर्मुकुलेवबालचूतलता ॥ २७ ॥ ब्रम्हावधूनरौपावकुं प्रदक्षिणं बु
 रुतं ॥ उभौ तथाकुरुतः ॥ पार्वती शंकरमवलोकयति ॥ शंकरमवलोकयति ॥ पार्वती दृष्टिं परावर्तयति ॥ शंकर आत्म ॥
 अवलोकनायलोलादृष्टिरियं गृहशो निवृत्तिमती ॥ गत्वा प्रतिप्रवाहं राजति शंफरी निवर्तमानेव ॥ २८ ॥ बृ० ॥
 पावर्त्याः पाणिना लाजां जलिकारति ॥ पा० ॥ धूमाक्रमेण वैकुण्ठं निरूपयति ॥ शं० ॥ आत्मा प्रसिन्नगंडफुलकायतपत्रलेखं
 धूमाभिपंगगलितां जनपाटलाक्षं ॥ म्नायद्दंतं सकुसुमं मुखमायताक्ष्याः चित्ते ममार्पयति कामपिरागमुद्रां ॥ २९ ॥ ब्रम्हा ॥
 शंकरं प्रति पार्वत्याः पादकमलं पाणिभ्यां मश्मानमोरोपयति ॥ शं० ॥ समयमानमुरनदृष्टीतिष्ठति ॥ कुलपर्वतास्स सं
 रंभं ॥ भगवन्प्रमाणभूतेनपुराधसायदुच्यते तदनुष्ठीयतां ॥ इत गणास्त संरंभं ॥ कुलपर्वताः कथमिव नित्यम्यते त्रिभुवननि
 यतानीललोहितः ॥ ब्र० ॥ सस्मितमुभयान्निवार्य ॥ सकलजननियामिकाख्यतः प्रमाणभूताश्रुतिरेव सम्यगित्थमभिद
 धाति ॥ तद्यथोक्तमनुष्ठीयतां ॥ शंकरकुंचिताभ्यां पाणिभ्यां पावर्त्याः पादकमलमश्मानमोरोपयति ॥ बृ० ॥ कर्मशेषं समापयति ॥

शंकरः पार्वती च ॥ ब्रम्हाणं परिणमतः ॥ ब्र० ॥ हस्तमुद्यम्य ॥ सकलजगतां सवित्रोरनन्यमस्तुवां प्रेमभुवनभयभं दगक्षाभव
 तुकुमारोपितारकध्वंसी ॥ ३० ॥ इत्यादिपंचयुक्ते ॥ प्रविश्य ब्रह्मपुराणं ॥ २ ॥ अ० णो० णसमसरीराणं अं० णो० णपरूढगाढपो०
 माण ॥ जो० णाणिसा अराणं तुम्हाणं होदुको विअणुराओ ॥ अन्योन्यसमशरीरयोरन्योन्यप्ररूढगाढप्रेम्णो ॥ ज्योत्स्नानिशा
 करयोर्युवयोर्भवतुकोप्यनुरागः ॥ इत्यादिक्षितारेणमाचरंती ॥ ना० ॥ उत्थाय सां जलिकंधं ॥ भगवन्देवकार्यहेतोः कृतापराधं
 कंदर्पपुनः गृहीतवपुषंपदकमलसेवनंच भगवन् अनुगृहीतां ॥ शं० ॥ यथारोचते तथाभवतु ॥ ततः प्रविशति रतिवसंताभ्यां
 सह पूर्वकामाधिकविग्रहः कामः ॥ माधुर्यसौराभतुरंगितचापबाणः सरल्युः करं समवलंब्य शनैरनंगः ॥ सर्वविस्मयरूपयंति ॥ हि०
 सहर्षं ॥ पुण्यैरेवपुरातनैर्भगवता देवेन विश्वात्मना पुत्रीभिरिगुणावदातचरितापाणौ गृहीतामम ॥ देवानां च मनोरथः परिण
 तः प्राप्या नवयं वपुर्लोकानंदकरस्मरोपिनयनातिथ्यं विधत्ते पुनः ॥ समभिगतमनोरथानां न किमतः परं प्रार्थनीयं ॥ तत्रापि इदम
 स्तुभरदाक्यं ॥ पर्जन्यो वृष्टि मिष्टां प्रदिशतु जगतो भद्रं तं पादपित्री वत्सल्यैः प्ररूढैर्वपुपुलकिता सर्वतोभूतधात्री ॥ वर्धतां वी
 तविष्ठाः स्फुरदुपकृतमः संपदः सज्जनानां नित्यानिंदो महे शो निरतिशयस्वरूपसयैक्यतां वः ॥ नाटकं समाप्तं ॥ श्रीशंकर ॥

इदं पुस्तकं दत्तात्रयेनालिखितं चेहरे सुपनामकेन ॥

पा० प० ना० अ० ५

२६

४४
४

इति

भट्टकाण्डपुणीतम्

+

४४
४

॥ इति पार्वतीपरिणयनाटकं समाप्तिमगमत् ॥

+

शंकर
२६

हिम० ॥ नेपथ्याभिमुखं परिवृत्य ॥ वत्से इत इतः ॥ ततः प्रविशति जयाविजयाभ्यां सह पार्वती ॥ २ ॥ अज्जखुमेमणो
हरकप्प० दुमो फलं दसेइ ॥ अद्य खलु मे मनोरथ कल्पद्रुमः फलं दर्शयति ॥ जया ॥ सस्मितं ॥ हलापा० चरुं ॥ ति
अंतुहपि असहीओविअवअंजाआ ॥ हलापार्वती इत्यतः प्रियसरख्याविवावांजाता पार्वती सा सूर्यं ॥ हलाविज
एकिं एसाभणाइ ॥ हलाविजये किमेवाभणति ॥ विजया ॥ हलाप० वरुणसासरसाळावकुसळत्तणं दंसेदि ॥ हला
पार्वती एषा सरसाळावकुसळत्वं दर्शयति ॥ इत्युपसर्पति ॥ ब्रम्हा ॥ शार्ङ्गिणं प्रति भगवन् सर्वे देवाः सहभूतग
णैर्यथारुढानमुपविशंतु ॥ सर्वे तथा कुर्वन्ति ॥ अस्मत्पक्षाः कुलपर्वताश्च कैलासे न समं वामपार्श्वमुपविशं
तु ॥ कुलपर्वतास्तथा कुर्वन्ति ॥ शंकरः ॥ पार्वतीं विलोक्य ॥ आत्म ॥ एषा विशेषरम्या विवाहवेषेण मोहनेन दृशां
प्रतिभाति मानसे मे मदनसहस्रणि कल्पयंती व ॥ २५ ॥ व० ॥ शंकरवध्या सहस्रां विवाहवेदिकायां प्राङ्मुखो
वर्तते ॥ शंकरः ॥ पार्वत्या सह उपविशति आत्मनंदितनयनचकोरानवनवलावण्यकौमुदी विसरा ॥ उल्क
लयती मनो मे सैषा जलधिं कलेवृचां दमसी ॥ २६ ॥ व० ॥ अग्निमुख समाधाय ॥ शंकर च दीयेन पाणिना पा